

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОВІДНИХ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Смачило В.В., Божидай І.І.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

В роботі проведений аналіз агропромислового ринку, визначені підходи до оцінки найбільших підприємств АПК, проаналізовані рейтинги та створений на їх основі узагальнений перелік лідерів національного сільськогосподарського ринку.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, галузь, агрохолдинг, підприємство АПК, лідер, рейтинг.

Постановка проблеми. На даному етапі розвитку України безумовним пріоритетом є агропромисловий комплекс, як потужний важіль становлення національної економіки. Для забезпечення умов створення складного виробничого ланцюга у рамках країни, для значного збільшення величини доданої вартості – необхідно пройти складний та тернистий шлях від аграрної до індустріально розвиненої країни. Аналіз провідних технологій, перейняття досвіду провідних агрохолдингів, законодавчі євроінтеграційні реформи та державна програма підтримки дозволить створити сильний імпульс для розвитку агропромислового комплексу України.

Визначення лідерів ринку АПК, дозволить виявити основні їх принципи та методи роботи, стратегію, цілі та фактори їх успіху, що в свою чергу призведе до встановлення пріоритетних напрямів діяльності для агропромислових підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання аналізу агропромислового ринку присвячені роботи таких вітчизняних науковців: Андрійчук В.Г., Багров І.В., Барановський О.І., Березіна Л.М., Гавриш В.І., Перебийніс В.І., Помаз О.М., Яценко О.М. та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проведені законодавчі реформи, зміна кон'юнктури ринку, значний вплив зовнішніх факторів – дозволяє стверджувати про можливість зміни провідних гравців ринку та необхідність їх визначення.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення підприємств-лідерів, що найбільш ефективно функціонують в межах агропромислового комплексу України.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство – це комплекс технологічно і організаційно взаємозв'язаних галузей, що утворюють збалансовану, інтегровану і структурно завершену систему, яка направлена на стабільне нарощування обсягів продукції рослинництва та тваринництва. Воно являється сукупністю агропромислових підприємств, що виробляють чи надають послуги, які забезпечують потреби населення у харчових продуктах, а промисловість – сировиною.

За даними Державної служби статистики України у 2016 році на території нашої держави функціонувало майже 45 тис. підприємств в сільському, лісовому та рибному господарствах; серед них: 20 – великих, 2501 – середніх, 42477 – малі та 37457 мікропідприємств [1]. Даний розподіл ґрунтується на кількості зайнятих працівників та розміром річного доходу, так, для великих підприємств – це 250 осіб та дохід, що перевищує 50 мільйонів євро [2].

Для виявлення найбільших підприємств рослинництва, що займають ліву частку агропромислового ринку, доцільніше використовувати розмір їх земельного банку (табл. 1). За таким підходом зіставлені рейтинги Huser [3], BusinessViews [4], Дело [5], Latifundist [6], Фокус [7] та ін.

З даних видно, що за аналізований період, серед найбільших за площею аграрних підприємств з'явилися нові гравці (створені у 2015 році «Агрохолдинг – 2012» та у 2014 році «ТАС АГРО»). Агрохолдинг «Кернел», у 2017 році придбав холдингову компанію «Українські аграрні інвестиції», що дозволило значно збільшити обсяг землі для обробки. «Агрейн» припинив свою діяльність на території України за результатами 2016 року.

Разом з тим земельний фонд знаходиться в оренді, а не є власністю компаній, тому не раціонально визначати їх ефективність за активами, що їм не належать.

В світовій практиці визначення найбільш ефективних агрокомпаній ґрунтується на загальноприйнятому показнику – EBITDA на гектар. За даним підходом побудовані рейтинги за версією журналу Forbes [8]. Показник EBITDA, не встановлений міжнародними стандартами фінансової звітності як обов'язковий, широко використовується для порівняльного аналізу підприємств галузі, в першу чергу, як оцінка фінансового стану та вартості компанії. Він дає змогу порівняти підприємства без впливу обсягів інвестицій, фінансового навантаження за борговими виплатами та режиму оподаткування. Даний показник активно використовують підприємства з високим рівнем інвестицій/реінвестицій та амортизаційним навантаженням для завищення своїх результатів.

Даний рейтинг доцільно застосовувати лише для аграрних підприємств, так як не врахову-

Таблиця 1

Рейтинг аграрних підприємств України, побудований за розмірами земельного банку

Рейтинговий №	Компанія	Земельний банк, тис. га				
		2014	2015	2016	2017	2018
1	Кернел	405	390	385	602,5	604,5
2	UkrLandFarming	670	654	605	605	570
3	Агропросперіс (НСН)	400	430	430	430	430
4	Миронівський Хлібопродукт	320	360	370	370	370
5	Астарт-Київ	245	245	250	250	250
6	Мрія Агрохолдинг	320	180	185	185	165
7	Індустріальна молочна компанія (ІМК)	137	136,7	137	137	136,6
8	Агротон	151	108	151	151	122
9	Укрпромінвест-Агро	96	122	122	122	122
10	AgroGeneration	120	120	120	120	120
11	Агрохолдинг 2012	-	-	116	116	116
12	Агрейн	130	130	127	-	-
13	Украгропром	107	107	107	107	107
14	Приват-АгроХолдинг	116	100	100	100	100
15	HarvEast	197	97	97	97	97
16	ТАС АГРО	-	88	88	88	88
17	Sintal Agriculture	150	150	82,6	82,6	82,6
18	Нібулон	81	82,5	82,5	82,5	82,5
19	Южная Аграрно-Экспортная Компания (ПАЭК)	58,9	58,9	58,9	58,9	81
20	Сварог Вест Груп	80	80	80	80	80

Джерело: [6]

Таблиця 2

Оцінка ефективності агрохолдингів України за показником EBITDA на гектар, \$

Рейтинговий №	Компанія	EBITDA на гектар, \$
1	Сварог Вест Груп	700
2	Grain Alliance («Баришівська зернова компанія»)	560
3	Агропросперіс	520
4	Чиста криниця	500
5	Індустріальна молочна компанія (ІМК)	420
6	Вінницька агропромислова група	347
7	Trigon Agri	336
8	Кернел	319,2
9	UkrLandFarming	311
10	Росток-Холдинг	297

Джерело: [8]

ються такі види діяльності агрохолдингів, як: зберігання, логістика та переробка, що, в свою чергу, призводить до отримання некоректних даних під час співставлення агрохолдингів.

Той же Forbse [9] сформував загальний рейтинг провідних підприємств України, спираючись на такі показники як: виторг, прибуток, активи, оціночна вартість та рейтингова оцінка [табл. 3]. Не всі компанії, включені до даного реєстру являються прибутковими. За даними Держкомстату за січень-вересень 2017 року 89,9% сільськогосподарських підприємств одержали чистий прибуток [1].

Не всі наведені підприємства одержали прибуток, а лише 50%; взаємозв'язок між виторгом, прибутком, активами та оціночною вартістю явно не виражений. Тому стверджувати про доцільність даної вибірки не можливо.

Автором пропонується визначити середню зважену оцінку для формування зведеного рейтингу. Ґрунтуючись на наведених рейтин-

гах, сформуємо загальний перелік провідних підприємств АПК. При створенні рейтингу були включені підприємства, що згадуються хоча б двічі. Для формування зведеного показника, за відсутності даних, використовуємо максимальне можливе значення.

Базуючись на отриманих результатах, маємо:

- 1) «Кернел»: виробництво та експорт олії, зернотрейдинг і логістика, рослинництво;
- 2) «Агропросперіс»: агропромислове виробництво, зернові й олійні культури, логістика;
- 3) UkrLandFarming: рослинництво, тваринництво, зберігання, переробка;
- 4) Миронівський Хлібопродукт: птахівництво, м'ясопереробка, рослинництво;
- 5) Індустріальна молочна компанія (ІМК): рослинництво, зберігання та переробка, виробництво молока;
- 6) Сварог Вест Груп: рослинництво, тваринництво, зберігання, проекти «зеленої енергетики», органічна продукція;

Таблиця 3

Рейтинг найбільших підприємств АПК України за версією Forbse

№	Місце в рейтингу	Компанія	Виторг (млн. грн)	Прибуток (млн. грн)	Активи (млн. грн)	Оціночна вартість (млн. грн)
1	10	Cargill Україна	10868	1646	4756	15254
2	18	Bunge Україна	7053	675,3	4055	6022
3	37	Кернел	28237	-1160	11765	20224
4	39	Миронівський хлібопродукт	21789	-6515	23965	21399
5	42	Нібулон	22757	-1950	10303	14348
6	49	UkrLandFarming	24600	-4136	23671	4407
7	52	Louis Dreyfus Україна	5172	886,1	939,1	2512
8	59	ADM Україна	6408	130,1	2558	768,1
9	61	Агротрейд	2304	375	3501	1058
10	79	Група Креатив	6996	-44393	8063	1896

Джерело: [9]

Таблиця 4

Зведені рейтингові показники агрохолдингів України

№	Компанія	Місце у рейтингу			Зведений показник
		розмір земельного банку	EBITDA на гектар	найбільших підприємств за версією Forbse	
1	Кернел	1	8	3	12
2	UkrLandFarming	2	9	6	17
3	Агропросперіс (NCH)	3	3	-	16
4	Миронівський Хлібопродукт	4	-	4	18
5	ІМК	7	5	-	22
6	Нібулон	18	-	5	33
7	Сварог Вест Груп	20	1	-	31

Джерело: розроблено авторами

7) Нібулон: зберігання та перевалка зерна; виробництво, переробка та торгівля.

Висновки і пропозиції. На основі ряду показників, таких як: розмір земельного банку, EBITDA на гектар, виторг, прибуток, активи,

оціночна вартість підприємств автором були визначені провідні агрохолдинги України. Подальшим напрямком роботи є ретельне дослідження їх діяльності, стратегії та політики.

Список літератури:

1. Державна Служба Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrstat.org/uk>.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>.
3. Топ-10 самых крупных агрохолдингов Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://hyser.com.ua/business_and_finance/88902-88902.
4. Топ-10 агрохолдингов Украины в одной инфографике [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://businessviews.com.ua/ru/business/id/top-10-agroholdingov-ukrainy-v-odnoj-infografike-1151/>.
5. Топ-200 агрокомпаний: Как изменился земельный банк агрохолдингов за год [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://delo.ua/business/top-200-agrokompanij-kak-izmenilsja-zemelnyj-bank-agroholdingov-309094/?supdated_new=1504693394.
6. Топ-100 латифундистов Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top100#>.
7. 20 самых успешных аграриев Украины. Рейтинг Фокуса [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <https://focus.ua/ratings/235005/>.
8. Рейтинг 20 самых эффективных агрокомпаний Украины. Кто больше всех зарабатывает на украинском чернозем? [Електронний ресурс] // Дария Исакова // Forbes Україна. – 2015. – № 8. – Режим доступу до журн.: <http://forbes.net.ua/magazine/forbes/1399408-rejting-20-samyh-effektivnyh-agrokompanij-ukrainy#20>.
9. 200 найбільших компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/ratings/3>.

Смачило В.В., Божидай И.И.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВЕДУЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ

Аннотация

В работе проведен анализ агропромышленного рынка, определены подходы к оценке крупнейших предприятий АПК, проанализированы рейтинги и создан на их основе обобщенный перечень лидеров национального сельскохозяйственного рынка.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс, отрасль, агрохолдинг, предприятие АПК, лидер, рейтинг.

Smachilo V.V., Bogiday I.I.

Kharkov National University of Civil Engineering and Architecture

DEFINING THE LEADING ENTERPRISES OF AGRICULTURAL COMPLEX OF UKRAINE

Summary

The analysis of the agro-industrial market was conducted, the approaches to the estimation of the largest enterprises of the agrarian and industrial complex were determined, the ratings were analyzed and a general list of leaders of the national agricultural market was created on their basis.

Keywords: agroindustrial complex, branch, agroholding, agroindustrial enterprise, leader, rating.